

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
доктору психологічних наук,
професору, завідувачці кафедри соціальної психології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Коваленко Аллі Борисівні

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження Шиковця Сергія Олександровича
на тему: «Вплив етнолінгвістичної ідентичності на рівень психологічного
благополуччя особистості»,
представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 053 Психологія

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження Шиковця С. О. є завершеною науковою роботою, спрямованою на вивчення важливої проблеми впливу етнолінгвістичної ідентичності на рівень психологічного благополуччя особистості. Зважаючи на нагальну важливість завдань, які постають перед психологічною наукою та практикою, а також, викликами сьогодення, обраний напрямок дослідження є вельми актуальним.

Обґрунтованість наукових положень та надійність отриманих наукових результатів забезпечується ґрунтовним теоретичним аналізом дослідження проблем психологічного благополуччя, етнолінгвістичної ідентичності та визначенням структурних компонентів роботи; фаховою організацією та проведенням емпіричного дослідження; достатньою кількістю респондентів і врівноваженістю вибірки за усіма дослідницькими критеріями; використанням доцільних методів статистичного аналізу та якісною психологічною інтерпретацією.

Дисертаційне дослідження чітко структуроване, складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку

використаних джерел та додатків. Дотримано чіткості співвідношення теоретичної та емпіричної частини роботи.

Перший розділ присвячено теоретико-методологічному аналізу вивчення впливу етнолінгвістичної ідентичності на рівень психологічного благополуччя особистості. Зокрема, здійснено огляд вітчизняних та зарубіжних публікацій з проблем: психологічного благополуччя (підходи до визначення, структура, чинники формування), етнолінгвістичної ідентичності (сутність явища та його співвідношення з іншими типами ідентичностей тощо). На особливу увагу заслуговує широкий спектр аналізу іноземних літературних джерел з проблематики дослідження (їх переважна більшість у роботі).

Другий розділ присвячено опису організації емпіричного дослідження (етапів, методичного забезпечення, особливостей добору дослідницького інструментарію, вибірки емпіричного дослідження і її загальних соціально-демографічних характеристик) та аналізу основних результатів, отриманих в ході математико-статистичної обробки даних. Позитивним аспектом є значний обсяг вибірки дослідження та розподіл її за двома критеріями важливими для аналізу: приналежність до мовних меншин та використання етнічної мови.

У ході аналізу результатів дисертант використовує широкий спектр методів математичної статистики: описові статистики, критерій Колмогорова-Смірнова, t-критерій Стюдента для парних вибірок, W-критерій Вілкоксона, кореляційний аналіз, множинний лінійний регресійний аналіз та факторний аналіз.

У третьому розділі описано особливості програми забезпечення психологічного благополуччя особистості шляхом збереження та розвитку етнолінгвістичної ідентичності, яка була розроблена на основі отриманих у дослідженні результатів.

Визначено основні принципи умов забезпечення психологічного благополуччя на які орієнтована програма: формування етнолінгвістичної ідентичності у представників мовних меншин, а саме, позитивно-діяльнісного та ціннісного ставлення до етнічної спадщини своєї мовної групи, збереження мови як лінгвістичного коду нації; інтеграція психічних, соціальних, економічних

процесів; системність особистості в оволодінні етнолінгвістичною компетентністю, формування готовності до її здійснення у різних умовах реалізації життєвого шляху.

У цьому розділі, також, описано результати апробації програми, яка свідчить про значуще збільшення показників: самооцінки, задоволеності життям, оцінки якості життя (фізичне та психічне здоров'я), позитивних емоційних афектів і зниження показників: негативних емоційних афектів, депресивних тенденцій, рівня ПТСР в експериментальній групі.

Авторські наукові напрацювання знайшли своє відображення у 11 публікаціях: 5 статтях та 6 тезах виступів на конференціях.

Дисертаційна робота Шиковця С. О. має **практичну значущість**, яка полягає у можливості використання отриманих результатів у соціальній, освітній, психологічній, економічній сферах тощо; підвищення психологічної грамотності з проблеми психологічного благополуччя особистості та сприяння розвитку громадянського суспільства, через розуміння ролі етнолінгвістичної ідентичності в підтриманні психологічного благополуччя.

Дискусійні положення та зауваження до представленої дисертаційної роботи полягають у наступному:

1. Наукову новизну доречно було б уточнити з орієнтацією на більшу конкретизацію та чіткість авторських новаторських рішень та результатів, які описані в роботі.

2. У дисертації недостатньо приділена увага загальноприйнятим правилам оформлення тексту та отриманих результатів. Зокрема, відсутня єдина форма представлення ініціалів науковців: зустрічається вживання ініціалів імені та по батькові перед прізвищем, лише імені та прізвища і лише прізвища. Також, у розділі 2 під час опису факторного аналізу послідовно наводяться: таблиця – пояснювальна дисперсія факторного аналізу та рисунок – графік розсіпу факторів, без опису між ними. Разом із тим доцільно подавати один варіант, тим паче ці дані наводяться і у додатках роботи.

3. У третьому розділі представлено змістове наповнення тренінгового групового заняття із українськими іммігрантами «Етнонаціональна ідентичність

і я», яке містить опис вправ, зазначення мети та таймінгу їхнього виконання, який варто було б перемістити у додатки. Оскільки це перенавантажує змістову частину розділу.

Разом із тим, висловлені зауваження та побажання не знижують позитивної оцінки дисертаційного дослідження Шиковця Сергія Олександровича.

Дисертаційна робота Шиковця Сергія Олександровича на тему: «Вплив етнолінгвістичної ідентичності на рівень психологічного благополуччя особистості» є завершеною, самостійною науковою працею. Робота має логічний та комплексний характер, є актуальною та цілісною. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року та Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 року.

У дисертації Шиковця Сергій Олександровича наявні нові теоретичні та практичні напрацювання у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія, робота виконана відповідно до встановлених вимог, на належному рівні та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної психології
факультету психології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Ніна РОГАЛЬ